ВЪВЕДЕНИЕ

Симулациите в методическия пакет „От глас към влияние: демокрация на участието“

Трите симулации са практически образователни упражнения, чрез които участниците се запознават с възможностите за гражданско участие в местното самоуправление. Те използват измисления казус за Община Дунав, за да упражнят умения за разпознаване на обществен проблем, събиране и проверка на информация, формулиране на предложения, участие в обсъждане и проследяване на решенията на институциите.

Симулациите са свързани и се провеждат в определена последователност. В първата участниците избират проблем и подготвят гражданска инициатива. Във втората упражняват представянето и аргументирането на предложения по време на публично обсъждане на общинския бюджет. В третата пресъздават заседание на Общинския съвет и проследяват как се обсъжда и гласува решение.

Казусът за Община Дунав включва проблеми, които могат да бъдат разглеждани от различни гледни точки: недостатъчни или трудно достъпни обществени пространства, състояние на тротоари, достъп до информация, управление на отпадъците, строителни отпадъци по улиците и замърсяване около контейнерите. Особено важен е фактът, че регионалното депо за отпадъци, което обслужва общината, е към края на капацитета си. Това изисква не само действия от общинската администрация, но и информираност, участие и контрол от страна на гражданите.

Симулациите се вписват в целите на проекта, като дават на младите хора възможност да разберат как могат да изразяват мнение, да предлагат решения, да участват в обществени процеси и да търсят отчетност от институциите. Те не заместват реалните процедури и не представят един-единствен правилен отговор. Конкретните начини за подаване на предложения, участие в заседания и проследяване на сигнали зависят от приложимите правила и процедурите на съответната институция.

Общата логика е: разпознавам проблема → подготвям гражданска инициатива → участвам в публично обсъждане → проследявам институционалното решение и резултата.

ИНИЦИАТИВА „ОТ ГЛАС КЪМ ВЛИЯНИЕ: ДЕМОКРАЦИЯ НА УЧАСТИЕТО“

СИМУЛАЦИЯ 1: „ОТ ПРОБЛЕМ КЪМ ГРАЖДАНСКО ДЕЙСТВИЕ“

Сценарий и краен комплект за провеждане
Община Дунав | Препоръчителна възраст: 17–19 години | Продължителност: 90 минути

А. ПРЕДВАРИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ

Цел на симулацията

Симулацията въвежда участниците в процеса на гражданско участие. Те започват от конкретен проблем в местната общност, проучват кого засяга, формулират възможно решение и избират подходящ начин да го поставят пред компетентната институция. Акцентът не е върху намирането на единствено правилен отговор, а върху аргументираното предложение и планирането на реалистична следваща стъпка.

Място в методическия пакет

Това е първата симулация в последователността. Тя подготвя участниците за следващите две симулации: публично обсъждане на общинския бюджет и заседание на Общинския съвет. Участниците първо се учат да разпознават проблем и да планират гражданско действие; след това упражняват участие в обществено обсъждане; накрая проследяват как институционалното решение се обсъжда и гласува.

Етап	Основен въпрос	Резултат
Симулация 1: От проблем към гражданско действие	Как да превърнем местен проблем в конкретно предложение?	Карта на гражданската инициатива
Симулация 2: Публично обсъждане на общинския бюджет	Как да представим и аргументираме предложение в публично обсъждане?	Предложения за протокола от обсъждането
Симулация 3: Заседание на Общинския съвет	Как се взема решение и как гражданите могат да повлияят?	Решение и резултат от гласуването

Очаквани резултати

В края на симулацията участниците ще могат да:

- опишат конкретен местен проблем с ясни и разбираеми думи;
- разграничат наблюдаваните факти от предположенията и личните оценки;
- посочат кои групи са засегнати и какви са последиците;
- предложат осъществимо решение и обяснят очакваната обществена полза;
- определят коя институция или организация има отношение към проблема;
- изберат подходящ канал за гражданско участие и формулират следваща стъпка;
- работят в екип, да изслушват различни позиции и да представят кратко аргументирано предложение.

Методически подход

Използват се методите: учене чрез преживяване, работа в екип, ролеви ситуации и кратко представяне на предложения. Фасилитаторът не дава готово решение. Той задава уточняващи въпроси, подпомага участниците да проверяват предположенията си и следи всички да имат възможност да се включат.
Симулацията е учебен модел. Ролевите изказвания и времевите ограничения са създадени за целите на упражнението и не представляват официална процедура на конкретна община.

Подготовка и материали

- разпечатани карти с казуса и ролевите задания;
- листове или флипчарт за записване на проблемите и предложенията;
- маркери, лепящи листчета и химикалки;
- работен лист „Карта на гражданската инициатива“ за всеки екип;
- таймер и място за кратките презентации.

Препоръчителен размер на екипа: 4–6 участници. При голяма група могат да се сформират няколко екипа, които работят по различни аспекти на казуса. Възможно е участниците да изберат и друг проблем от своята общност, ако той е конкретен и подходящ за обсъждане в рамките на времето.

Времева рамка

Време	Етап	Действие
0–10 мин.	Въведение	Представяне на целта и кратък разговор за гражданското участие.
10–20 мин.	Запознаване с казуса	Прочитане на ситуацията и индивидуално записване на проблеми.
20–35 мин.	Избор и анализ на проблем	Екипите избират един проблем и определят кого засяга.
35–50 мин.	Разработване на решение	Екипите формулират реалистично предложение и нужната информация.
50–65 мин.	Избор на гражданско действие	Екипите определят отговорната институция и начин за действие.
65–78 мин.	Представяне на инициативите	Всеки екип представя кратък план и отговаря на въпроси.
78–90 мин.	Рефлексия и самооценка	Обсъждане на наученото и попълване на самооценката.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА УЧАСТНИЦИТЕ

Казусът: Община Дунав

Община Дунав има около 35 000 жители. Общината организира обществени услуги и отговаря за редица местни дейности, включително чистотата, обществените пространства и информирането на гражданите. Община Дунав използва Регионално депо за отпадъци, което е близо до изчерпване на капацитета си. Това поставя въпроса как общината и гражданите могат да намалят количеството отпадъци и да подобрят управлението им.

През последните седмици жители на Община Дунав, включително млади хора, са сигнализирали за няколко проблема, които затрудняват ежедневието и създават риск за околната среда:

- липса на достатъчно безопасни и достъпни места за срещи, спорт и свободно време;
- неудобни или повредени тротоари по някои маршрути, включително по пътя към училище и спирки;
- недостатъчно ясна информация за общински инициативи и възможности за участие на младите хора.
- Регионалното депо за отпадъци, което обслужва общината, е към края на капацитета си. Необходимо е да се обсъдят мерки за намаляване на отпадъците, разделно събиране и по-добро управление.
- По някои улици има купчини със строителни отпадъци, оставени извън определените места.
- Около контейнерите за битови отпадъци се натрупват торби и други боклуци, които не са поставени в контейнерите.
- Гражданите не винаги знаят къде и как да подават сигнали, как да получат информация за предприетите действия и как да проследят дали проблемът е решен.

Това са начални наблюдения, които екипът трябва да уточни и провери. Вашата задача е да изберете един проблем, да определите кой носи отговорност, каква информация е необходима и как гражданите могат да участват в решаването му и да проследят действията на институциите.

Задание за участниците

Вие сте жители на Община Дунав и искате да подобрите живота в местната общност. Вашият екип трябва да превърне едно наблюдение в гражданска инициатива. Инициативата трябва да е конкретна, аргументирана и реалистична и да включва начин за участие на гражданите и проследяване на резултата.

1. Изберете един проблем, който смятате за важен.
2. Опишете го конкретно. Избягвайте общи твърдения като „нищо не е наред“.
3. Посочете кого засяга и какви последици има.
4. Разделете информацията на факти, предположения и въпроси, които трябва да бъдат проверени.
5. Предложете едно възможно решение. Обяснете каква промяна очаквате.
6. Определете коя институция, организация или група има отношение към проблема и какви отговорности може да има.

7. Изберете как ще поставите въпроса: например писмен сигнал или предложение до общината, среща с представители на общината, подписка, участие в обществено обсъждане или изказване на заседание съгласно приложимите правила. Предвидете как ще проследите дали сигналът е получен, разгледан и какъв отговор е даден.
8. Подгответе кратко представяне на инициативата и посочете най-близката следваща стъпка.

Роли в екипа

Разпределете ролите според броя на участниците. Един човек може да изпълнява повече от една роля, а при нужда ролите могат да се сменят.

Роля	Задача
Координатор на екипа	Следи задачите и времето; дава възможност на всички да се включат.
Представител на засегнатите жители	Поставя въпроса как проблемът влияе върху ежедневието на хората.
Проверяващ информацията	Разграничава фактите от предположенията и записва какво трябва да се провери.
Разработчик на решение	Помага предложението да бъде конкретно и осъществимо.
Връзка с институциите	Предлага коя институция или организация трябва да бъде потърсена и по какъв начин.
Говорител	Представя инициативата пред останалите участници.

Въпроси, които трябва да си зададете

- Какъв е проблемът и къде се наблюдава?
- Кой е засегнат? Има ли групи, чиито нужди не са чути?
- Какво знаем със сигурност и какво само предполагаме?
- Каква допълнителна информация ни е необходима?
- Какво решение предлагаме и защо то може да помогне?
- Кой има правомощия или възможности да предприеме действие?
- Как можем да представим предложението си по уважителен и убедителен начин?
- Каква е първата реалистична стъпка, която можем да предприемем?

Карта на гражданската инициатива

Попълнете картата за избрания от екипа проблем. Тя ще бъде основният резултат от симулацията.

Елемент	Отговор на екипа
1. Проблемът, който искаме да решим	.....\n.....
2. Къде се наблюдава проблемът?	.....
3. Кого засяга и по какъв начин?	.....\n.....
4. Какви факти имаме?	.....\n.....
5. Какво трябва да проверим или научим?	.....\n.....
6. Нашето предложение за решение	.....\n.....
7. Каква обществена полза очакваме?	.....

8. Коя институция/организация трябва да потърсим?	....
9. Как ще представим инициативата?	....
10. Първа следваща стъпка и отговорник	....

Кратко представяне на инициативата

Всеки екип разполага с до 3 минути. Представянето трябва да отговори на следните въпроси:

- Какъв проблем избрахме?
- Защо е важен и кого засяга?
- Какво знаем и какво трябва да проверим?
- Какво решение предлагаме?
- Към кого ще се обърнем и каква ще бъде първата ни стъпка?

След представянето другите участници могат да зададат по един уточняващ въпрос. Въпросите трябва да помагат за подобряване на инициативата, а не да нападат екипа.

СЦЕНАРИЙ ЗА ФАСИЛИТАТОРА

Въведение

Фасилитаторът обяснява, че гражданското участие не започва едва когато институцията обяви обществено обсъждане. То може да започне с наблюдение на проблем, разговор с други хора, събиране на информация и формулиране на предложение. Участниците трябва да разберат, че не всеки проблем се решава директно от общината и че първата стъпка е да се изясни проблемът и да се установи кой може да помогне.

Анализ на проблема

Насърчавайте екипите да избягват прекалено широки формулировки. Например „няма места за младежи“ може да се уточни като „в квартала няма достъпно обществено място, където младежите да се срещат след училище“. Напомнете им, че подобно твърдение трябва да бъде проверено чрез наблюдение, разговори или друга достъпна информация.

Избор на решение и канал за действие

Насочвайте екипите да избират действие, съответстващо на проблема. Възможни стъпки са събиране на мнения, изпращане на писмено предложение, среща с представители на институцията, участие в публична консултация или обществено обсъждане. Уточнете, че конкретният ред за гражданско участие зависи от вида на процедурата и приложимите правила.

Представяне и обратна връзка

След всяко представяне фасилитаторът може да зададе въпрос: „Коя част от предложението ви се основава на проверена информация?“ или „Как бихте разбрали дали предложението ви е довело до промяна?“. Обратната връзка трябва да бъде конкретна и насочена към подобряване на инициативата.

Обобщение

В края обобщете общата последователност: проблем → информация → предложение → отговорна институция → гражданско действие → проследяване на резултата. Обяснете, че в следващата симулация участниците ще използват тази логика, за да се включат в публично обсъждане на проект за общински бюджет.

РЕФЛЕКСИЯ СЛЕД СИМУЛАЦИЯТА

Обсъдете въпросите първо в екипите, а след това с цялата група.

- Беше ли лесно да превърнете общото недоволство в конкретно описание на проблем?
- Кои твърдения бяха факти и кои се нуждаеха от проверка?
- Чухте ли различни гледни точки? Промениха ли те вашето разбиране за проблема?
- Колко реалистично е предложеното решение? Какво още трябва да знаете?
- Избрахте ли правилната институция или организация, към която да се обърнете?
- Какво може да попречи на инициативата и как бихте реагирали?
- Как ще разберете дали предложението ви е било разгледано или е довело до промяна?
- Как тази симулация ви подготви за участие в публично обсъждане на общинския бюджет?

САМООЦЕНКА НА УЧАСТНИКА

Твърдение	Да	Частично	Не
Мога да опиша конкретен местен проблем.	☐	☐	☐
Мога да различавам факт от предположение.	☐	☐	☐
Мога да обясня кого засяга проблемът.	☐	☐	☐
Мога да предложа реалистична следваща стъпка.	☐	☐	☐
Знам как да определя към коя институция да се обърна.	☐	☐	☐
Участвах в екипната работа и изслушвах другите.	☐	☐	☐
Мога да представя гражданска инициатива с аргументи.	☐	☐	☐

Най-полезното, което научих:

.....

Едно нещо, което бих подобрил/а в нашата инициатива:

.....

Следващата стъпка, която бих предприел/а:

.....

КРИТЕРИИ ЗА ОБРАТНА ВРЪЗКА

Критерий	Какво се наблюдава
Яснота на проблема	Проблемът е конкретен, разбираем и свързан с местната общност.

Работа с информация	Екипът различава известното от предположенията и посочва какво трябва да провери.
Обществена значимост	Посочени са засегнатите групи и очакваната полза.
Реалистичност	Предложението е възможно за изпълнение или е разделено на ясни първи стъпки.
Избор на действие	Определени са подходящ адресат, канал за контакт и отговорник за следващата стъпка.
Сътрудничество и представяне	Участниците споделят задачите, изслушват се и представят аргументирано инициативата.

ВРЪЗКА СЪС СЛЕДВАЩИТЕ СИМУЛАЦИИ

Картата на гражданската инициатива се запазва и може да се използва в следващите дейности. Ако избраният проблем изисква общинско финансиране, екипът може да го развие в Симулация 2 „Общински бюджет“ и да подготви предложение за публичното обсъждане. В Симулация 3 „Гражданите участват в заседание на Общинския съвет“ участниците проследяват как предложенията се разглеждат от органа, който взема решението.

Основната логика на методическия пакет е: разпознавам проблем → подготвям гражданска инициатива → участвам в публично обсъждане → проследявам институционалното решение.

РАБОТЕН ЛИСТ ЗА УЧАСТНИЦИТЕ

Казусът: Община Дунав

Община Дунав има около 35 000 жители. Общината организира обществени услуги и отговаря за редица местни дейности, включително чистотата, обществените пространства и информирането на гражданите. Община Дунав използва Регионално депо за отпадъци, което е близо до изчерпване на капацитета си. Това поставя въпроса как общината и гражданите могат да намалят количеството отпадъци и да подобрят управлението им.

През последните седмици жители на Община Дунав, включително млади хора, са сигнализирали за няколко проблема, които затрудняват ежедневието и създават риск за околната среда:

- липса на достатъчно безопасни и достъпни места за срещи, спорт и свободно време;
- неудобни или повредени тротоари по някои маршрути, включително по пътя към училище и спирки;
- недостатъчно ясна информация за общински инициативи и възможности за участие на младите хора.
- Регионалното депо за отпадъци, което обслужва общината, е към края на капацитета си. Необходимо е да се обсъдят мерки за намаляване на отпадъците, разделно събиране и по-добро управление.
- По някои улици има купчини със строителни отпадъци, оставени извън определените места.
- Около контейнерите за битови отпадъци се натрупват торби и други боклуци, които не са поставени в контейнерите.
- Гражданите не винаги знаят къде и как да подават сигнали, как да получат информация за предприетите действия и как да проследят дали проблемът е решен.

Това са начални наблюдения, които екипът трябва да уточни и провери. Вашата задача е да изберете един проблем, да определите кой носи отговорност, каква информация е необходима и как гражданите могат да участват в решаването му и да проследят действията на институциите.

Задание за участниците

Вие сте жители на Община Дунав и искате да подобрите живота в местната общност. Вашият екип трябва да превърне едно наблюдение в гражданска инициатива. Инициативата трябва да е конкретна, аргументирана и реалистична и да включва начин за участие на гражданите и проследяване на резултата.

1. Изберете един проблем, който смятате за важен.
2. Опишете го конкретно. Избягвайте общи твърдения като „нищо не е наред“.
3. Посочете кого засяга и какви последици има.
4. Разделете информацията на факти, предположения и въпроси, които трябва да бъдат проверени.
5. Предложете едно възможно решение. Обяснете каква промяна очаквате.
6. Определете коя институция, организация или група има отношение към проблема и какви отговорности може да има.

7. Изберете как ще поставите въпроса: например писмен сигнал или предложение до общината, среща с представители на общината, подписка, участие в обществено обсъждане или изказване на заседание съгласно приложимите правила. Предвидете как ще проследите дали сигналът е получен, разгледан и какъв отговор е даден.
8. Подгответе кратко представяне на инициативата и посочете най-близката следваща стъпка.

Роли в екипа

Разпределете ролите според броя на участниците. Един човек може да изпълнява повече от една роля, а при нужда ролите могат да се сменят.

Роля	Задача
Координатор на екипа	Следи задачите и времето; дава възможност на всички да се включат.
Представител на засегнатите жители	Поставя въпроса как проблемът влияе върху ежедневието на хората.
Проверяващ информацията	Разграничава фактите от предположенията и записва какво трябва да се провери.
Разработчик на решение	Помага предложението да бъде конкретно и осъществимо.
Връзка с институциите	Предлага коя институция или организация трябва да бъде потърсена и по какъв начин.
Говорител	Представя инициативата пред останалите участници.

Въпроси, които трябва да си зададете

- **Какъв** е проблемът и къде се наблюдава?
- Кой е засегнат? Има ли групи, чиито нужди не са чути?
- Какво знаем със сигурност и какво само предполагаме?
- Каква допълнителна информация ни е необходима?
- Какво решение предлагаме и защо то може да помогне?
- Кой има правомощия или възможности да предприеме действие?
- Как можем да представим предложението си по уважителен и убедителен начин?
- Каква е първата реалистична стъпка, която можем да предприемем?

Карта на гражданската инициатива

Попълнете картата за избрания от екипа проблем. Тя ще бъде основният резултат от симулацията.

Елемент	Отговор на екипа
1. Проблемът, който искаме да решим	
2. Къде се наблюдава проблемът?	
3. Кого засяга и по какъв начин?	
4. Какви факти имаме?	
5. Какво трябва да проверим или научим?	
6. Нашето предложение за решение	

7. Каква обществена полза очакваме?	
8. Коя институция/организация трябва да потърсим?	
9. Как ще представим инициативата?	
10. Първа следваща стъпка и отговорник	

Кратко представяне на инициативата

Всеки екип разполага с до 3 минути. Представянето трябва да отговори на следните въпроси:

- Какъв проблем избрахме?
- Защо е важен и кого засяга?
- Какво знаем и какво трябва да проверим?
- Какво решение предлагаме?
- Към кого ще се обърнем и каква ще бъде първата ни стъпка?

След представянето другите участници могат да зададат по един уточняващ въпрос. Въпросите трябва да помагат за подобряване на инициативата, а не да нападат екипа.

РЕФЛЕКСИЯ СЛЕД СИМУЛАЦИЯТА

Обсъдете въпросите първо в екипите, а след това с цялата група.

- Беше ли лесно да превърнете общото недоволство в конкретно описание на проблем?
- Кои твърдения бяха факти и кои се нуждаеха от проверка?
- Чухте ли различни гледни точки? Промениха ли те вашето разбиране за проблема?
- Колко реалистично е предложеното решение? Какво още трябва да знаете?
- Избрахте ли правилната институция или организация, към която да се обърнете?
- Какво може да попречи на инициативата и как бихте реагирали?
- Как ще разберете дали предложението ви е било разгледано или е довело до промяна?
- Как тази симулация ви подготви за участие в публично обсъждане на общинския бюджет?

САМООЦЕНКА НА УЧАСТНИКА

Твърдение	Да	Частично	Не
Мога да опиша конкретен местен проблем.	☐	☐	☐
Мога да различавам факт от предположение.	☐	☐	☐
Мога да обясня кого засяга проблемът.	☐	☐	☐
Мога да предложа реалистична следваща стъпка.	☐	☐	☐
Знам как да определя към коя институция да се обърна.	☐	☐	☐
Участвах в екипната работа и изслушвах другите.	☐	☐	☐
Мога да представя гражданска инициатива с аргументи.	☐	☐	☐

Най-полезното, което научих:

.....

Едно нещо, което бих подобрил/а в нашата инициатива:

.....

Следващата стъпка, която бих предприел/а:

ИНИЦИАТИВА ОТ ГЛАС КЪМ ВЛИЯНИЕ: ДЕМОКРАЦИЯ НА УЧАСТИЕТО

СИМУЛАЦИЯ 2: „ПУБЛИЧНО ОБСЪЖДАНЕ НА ОБЩИНСКИЯ БЮДЖЕТ“

сценарий и краен комплект за провеждане
Община Дунав | 17–19 години

А. ПРЕДВАРИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ

Основна промяна

Основната ситуация е публичното обсъждане на проекта за общински бюджет. То е организирано от общината и представено от кмета. Участват граждани, младежи, представители на бизнеса, общински съветници, финансов експерт, НПО и медии. На обсъждането няма гласуване на бюджета. Постъпилите предложения се записват в протокол и се насочват към следващия етап – разглеждането на окончателния проект от Общинския съвет.

Разширена правна рамка

ЗМСМА и Законът за публичните финанси трябва да се разграничават: ЗМСМА определя институциите, техните правомощия, публичността на заседанията и възможностите за участие на гражданите; ЗПФ урежда конкретната бюджетна процедура.

Норма	Какво означава за симулацията
ЗМСМА, чл. 17	Местното самоуправление включва общинските финанси и други въпроси от местно значение. Гражданите участват чрез избраните органи, а непосредствено – чрез местен референдум и общо събрание на населението.
ЗМСМА, чл. 18	Общинският съвет е орган на местното самоуправление и се състои от избраните общински съветници.
ЗМСМА, чл. 20	Общинският съвет определя политиката за изграждане и развитие на общината в сферите от местно значение.
ЗМСМА, чл. 21, ал. 1, т. 6	Общинският съвет приема и изменя годишния бюджет на общината, осъществява контрол и приема отчета за изпълнението му.
ЗМСМА, чл. 25	Председателят на общинския съвет свиква и ръководи заседанията на съвета.
ЗМСМА, чл. 27	Заседанието е законно при присъствие на повече от половината от общия брой съветници. За бюджета решението се приема с мнозинство повече от половината от общия брой съветници и се гласува поименно.
ЗМСМА, чл. 28	Заседанията на общинския съвет и комисиите са открити. Гражданите могат да присъстват, да се изказват, да отправят

	питания, становища и предложения по въпроси от компетентността на общинския съвет, кмета или администрацията, представляващи обществен интерес. Конкретният ред се определя в правилника на съвета.
ЗПФ, чл. 84	Кметът представя проекта на бюджета за публично обсъждане от местната общност. Датата се оповестява предварително; редът се определя от общинския съвет; за постъпилите предложения се съставя протокол, който се внася в общинския съвет заедно с окончателния проект.
ЗПФ, чл. 94	Проектът на бюджета се разглежда по ред, определен от общинския съвет. Общинският съвет приема бюджета с решение в срок до 15 работни дни от внасянето му от кмета. □

Каква е реалната последователност

Етап	**Отговорен орган/лице**	**Какво се случва**
1. Разработване	Кметът	Кметът разработва проекта на общинския бюджет.
2. Публично обсъждане	Кметът + местната общност	Проектът се представя на местната общност. Граждани и заинтересовани страни могат да изразят становища и да направят предложения.
3. Протокол	Общината	Постъпилите предложения се отразяват в протокол.
4. Внасяне	Кметът → Общински съвет	Окончателният проект и протоколът се внасят в Общинския съвет.
5. Разглеждане	Общински съвет + комисии	Проектът се разглежда по реда, определен в правилника на съвета. Обсъждат се материалите и становищата.
6. Открито заседание	Общински съвет	Заседанието е публично. Гражданите могат да присъстват и при условията на правилника да се изказват, да задават въпроси и да правят предложения.
7. Гласуване	Общински съвет	Бюджетът се приема с решение. За решението по бюджета се изисква мнозинство повече от половината от общия брой съветници и поименно гласуване.
8. Изпълнение	Кметът	Кметът организира изпълнението на общинския бюджет.
9. Контрол	Общински съвет	Съветът осъществява контрол и приема отчета за изпълнението на бюджета.

Как протича сесия на Общинския съвет

За методическите цели е важно участниците да разграничават публичното обсъждане от сесията. В реална сесия на Общинския съвет бюджетът вече е внесен за разглеждане. Типичната последователност е:

1. Председателят свиква заседанието и дневният ред и материалите са предварително публикувани.
2. Установява се присъствието и наличието на законовия кворум – повече от половината от общия брой съветници.
3. Приема се дневният ред по реда на правилника.
4. Разглежда се предложението за бюджета и материалите към него; в зависимост от правилника предварително са работили постоянните комисии.
5. Кметът/представител на администрацията представя проекта и дава необходимите разяснения.
6. Общинските съветници обсъждат проекта, задават въпроси и правят предложения за изменения в рамките на допустимото.
7. Гражданите могат да присъстват и да се изказват, да отправят питания, становища и предложения по обществени въпроси в рамките на реда, определен в правилника на съответния съвет.
8. Председателят приключва обсъждането и преминава към гласуване.
9. Решението за бюджета се приема с мнозинство повече от половината от общия брой на общинските съветници и с поименно гласуване.
10. Резултатът се отразява в протокола; актът и свързаните материали подлежат на публичност по законовия ред.

Връзка между Симулация 1 и 2

Елемент	Симулация 1: „От проблем към гражданско действие“	Симулация 2: „Публично обсъждане на общинския бюджет“	Връзка / надграждане
Основен фокус	Разпознаване и анализ на местен проблем; формулиране на реалистично решение.	Представяне и защита на предложения в условията на ограничени общински средства.	От индивидуално/екипно формулиране на инициатива към участие в публичен процес.
Изходна ситуация	Жители забелязват проблеми в Община Дунав и трябва да проверят фактите и нуждите.	Общината представя проектобюджет и осем проекта за местни приоритети.	Проблемите от първата симулация могат да станат аргументи за приоритети и бюджетни предложения.
Водещ въпрос	Как да превърнем местен проблем в конкретно предложение?	Как да представим и аргументираме предложение в публично обсъждане?	Първо се изгражда съдържанието на инициативата, после се упражнява нейното публично отстояване.
Действия на участниците	Избират проблем; разграничават факти	Представят позиции; задават въпроси;	Участниците преминават от анализ и

	и предположения; определят засегнатите групи; предлагат решение и адресат.	обсъждат разходи и компромиси; формулират предложения за протокола.	планиране към аргументация, диалог и договаряне.
Роля на информацията	Проверка на наблюденията и определяне какво още трябва да се научи.	Използване на бюджетни данни, стойности на проектите и финансови ограничения.	Предложението се укрепва чрез доказателства и преценка на ресурсите.
Роля на институциите	Определя се коя институция или организация може да предприеме действие.	Кметът представя проекта; общината записва предложенията в протокол; те се насочват към Общинския съвет.	Участниците разбират къде и по какъв канал да поставят въпроса си.
Резултат от симулацията	„Карта на гражданската инициатива“ с проблем, предложение, обществена полза, адресат и следваща стъпка.	Конкретни предложения и аргументи, които се отразяват в протокола от публичното обсъждане.	Картата може да послужи за подготовка на предложение за обсъждане и за проследяване на неговото развитие.
Вземане на решение	Екипът избира и обосновава гражданско действие; няма институционално гласуване.	Не се гласува бюджетът; предложенията се документират и се предават за следващия етап.	И в двете симулации гражданите формулират и защитават предложения, но не приемат бюджета.
Ключови умения	Анализ на проблем, проверка на информация, екипна работа, планиране.	Аргументация, публично изказване, задаване на въпроси, слушане и търсене на компромис.	Уменията за анализ се използват като основа за ефективно гражданско участие.
Преход към следващ етап	Избраният проблем, ако изисква общинско финансиране, се развива като бюджетно предложение.	Предложенията се записват в протокол и се разглеждат при подготовката на окончателния проект.	Симулация 2 е мостът между гражданската инициатива и институционалното разглеждане в Симулация 3.

Б. ИНФОРМАЦИЯ ЗА УЧАСТНИЦИТЕ

Как ще протече симулацията на общественото обсъждане на бюджета

1. Откриване на обсъждането
Кметът открива общественото обсъждане и представя накратко проекта за бюджета на Община Дунав. Той обяснява, че общият бюджет е 24 млн. лв., като 21 млн. лв. са предвидени за планирани и задължителни дейности. За целите на симулацията се разглеждат до 3 млн. лв. за местни приоритети.
Кметът представя осемте предложени проекта и обяснява, че общата им стойност е **3,05 млн. лв.** Следователно всички проекти не могат да бъдат финансирани в предложения им размер.
Той уточнява, че целта на срещата е да се чуят мненията на гражданите и заинтересованите страни и да се обсъди как да бъдат разпределени ограничените средства.

2. Представяне на финансовите ограничения
Финансовият експерт обяснява по-подробно финансовата рамка. Той не взема решение кои проекти са „по-важни“, а представя информацията, необходима за вземането на информирани решения. Например той може да обясни:

- какви средства са налични;
- кои разходи вече са планирани;
- каква е стойността на всеки проект;
- кои проекти могат да бъдат реализирани поетапно;
- какви биха били последиците от намаляване на средствата за даден проект.

Това поставя участниците в реална ситуация, в която ресурсите са ограничени, а обществените потребности са повече от наличните средства.

3. Представяне на позициите
След представянето на бюджета и финансовата рамка се дава възможност на участниците да се изкажат. Всеки участник говори от позицията на своята роля.
Гражданите представят проблемите и потребностите, които смятат за важни. Младежите могат да аргументират необходимостта от Младежки център. Родител може да постави въпроса за спортните площадки.
Представител на квартал може да защити инвестициите в паркове и обществени пространства.
Представителите на бизнеса и НПО разглеждат проектите от своята гледна точка. Общинските съветници задават въпроси и изразяват предварителни позиции. Представителите на медиите наблюдават дискусията и задават въпроси.
В тази част участниците трябва да аргументират, а не само да заявят своето желание.
Например:
„Предлагаме да се запази финансирането за Дигитални услуги за гражданите, защото проектът ще улесни достъпа до общински услуги и ще бъде достъпен за голям брой жители.“

4. Въпроси и дискусия
След изказванията започва дискусия. Участниците могат да задават въпроси към кмета, финансовия експерт и останалите участници. Например:
„Колко граждани ще могат да използват Младежкия център?“
„Може ли проектът за парковете да бъде реализиран на два етапа?“
„Защо са необходими 200 000 лв. за дигитални услуги?“
„Как ще бъде осигурена достъпността на новите автобусни спирки?“
В тази част е важно участниците да слушат аргументите на другите. Те могат да променят първоначалната си позиция, ако получат нова информация или чуят убедителен аргумент.
Това е един от основните обучителни моменти в симулацията.

5. Неочаквана промяна в ситуацията
В хода на обсъждането фасилитаторът въвежда ново обстоятелство:
„Поради проливни дъждове са нанесени сериозни щети на общинска инфраструктура. За спешен ремонт са необходими 150 000 лв. „

Това променя финансовата ситуация. Участниците трябва да обсъдят как да реагират.
Те могат да предложат например:

- намаляване на средствата за определен проект;
- отлагане на част от проекта;
- поетапно изпълнение;
- намаляване на разходите;
- преразпределение на средствата между проектите.

Тук участниците трябва да разберат, че гражданското участие включва не само защита на собствените интереси, но и търсене на възможни решения в условията на ограничени ресурси.

6. Формулиране на конкретни предложения
В края на дискусията участниците трябва да формулират своите предложения по начин, който може да бъде записан в официалния протокол.
Например:
„Предлагаме средствата за Младежкия център да бъдат намалени от 500 000 на 450 000 лв., а освободените 50 000 лв. да бъдат насочени към спешния ремонт.“
или:
„Предлагаме проектът за паркове и обществени пространства да бъде реализиран поетапно, като през настоящата година бъдат предвидени 400 000 лв.“
Предложението трябва да бъде конкретно, аргументирано и финансово ясно.

7. Работа на протоколиста
Протоколистът не участва в спора и не защитава определен проект.
Той записва:

- кой прави предложението;
- какво точно предлага;
- към кой проект се отнася;
- какви аргументи са представени;
- какъв е финансовият ефект, ако такъв е посочен.

Това е важна част от симулацията, защото показва как гражданското мнение се превръща в официално документирано предложение.

8. Обобщаване и закриване
В края кметът обобщава основните въпроси и предложения. Той не обявява „победител“ и не подлага бюджета на гласуване. Кметът посочва, че направените предложения ще бъдат разгледани при подготовката на окончателния проект на бюджета. Протоколистът приключва протокола.

9. Какво следва след общественото обсъждане
Фасилитаторът обяснява на участниците, че общественото обсъждане не е финалното решение. След него предложенията се отразяват в протокола и се разглеждат при подготовката на окончателния проект. Следва разглеждане на проекта от Общинския съвет.
Именно тогава започва следващият етап от симулацията – участниците, които играят ролята на общински съветници, трябва да преценят как да постъпят с предложенията, направени по време на общественото обсъждане.
Така симулацията показва цялата логика:
обществено обсъждане → предложения → протокол → окончателен проект → Общински съвет → гласуване → изпълнение и контрол.

Ход

Време	Етап	Действие
0–10	Въведение	Казус, правна логика и правила.
10–20	Роли	Разпределяне и подготовка.
20–35	Подготовка	Граждани и НПО подготвят предложения.
35–65	Публично обсъждане	Представяне, въпроси, становища и предложения.
65–75	Неочаквано събитие	Спешен разход 150 000 лв.
75–90	Обобщаване	Протоколистът формулира предложенията.
90–105	Финализиране	Общината уточнява предложенията за следващия етап, а общинските съветници вземат предварително решение кои проекти да подкрепят. Това решение може да се промени по време на обсъждането на бюджета в Общинския съвет.
105–120	Рефлексия	Как гражданското участие влияе върху последващото решение?

Б. ОПИСАНИЕ НА СИМУЛАЦИЯТА

Задание за участниците в симулацията

Вие сте участници в публичното обсъждане на проекта за бюджет на Община Дунав. Общината има около 35 000 жители. Общият годишен бюджет е 24 млн. лв. От тях 21 млн. лв. са предназначени за вече планирани и задължителни дейности. За целите на симулацията се разглеждат 3 млн. лв. за местни приоритети.
Проектите, предложени за обсъждане, са на обща стойност 3,05 млн. лв. Това означава, че не всички могат да бъдат финансирани в предложения им вид.
Вашата задача е да участвате в публично обсъждане, на което да представите и защитите своите интереси, да задавате въпроси и да направите конкретни предложения.

По време на обсъждането трябва да:

1. Представите своята позиция според ролята, която сте получили.
2. Защитите един или два проекта, които са важни за вас, с ясни аргументи.
3. Задавате въпроси към кмета, финансовия експерт и останалите участници.
4. Изслушвате чуждите предложения и преценявате кои от тях също заслужават подкрепа.
5. Предложите конкретна промяна, ако смятате, че даден проект трябва да бъде изменен, увеличен, намален или заменен.
6. Ако предлагате нов разход, посочите откъде могат да бъдат осигурени средствата.
7. Можете да промените първоначалната си позиция, ако чуете убедителен аргумент.
8. Уверите се, че вашето предложение е ясно формулирано и може да бъде записано в протокола.

Важно

В тази част от симулацията не приемате бюджета и не гласувате. Вашата цел е да покажете как граждани, организации, бизнес и общински съветници могат да влияят върху съдържанието на бюджета чрез публично обсъждане. В края протоколистът ще представи основните предложения. Те ще бъдат използвани като основа за следващия етап:
публично обсъждане → протокол → окончателен проект → разглеждане от Общинския съвет → изказвания на граждани по реда на правилника → поименно гласуване → решение → изпълнение и контрол.

Краен резултат

В края на симулацията трябва да има:
1. конкретни граждански и институционални предложения;
2. аргументи за тях;
3. предложения за промяна на бюджета;
4. учебен протокол от публичното обсъждане;
5. ясно разбиране за това как гражданското мнение може да достигне до решението на Общинския съвет.

№	Проект	Сума
1	Младежки център	500 000 лв.
2	Спортни площадки	350 000 лв.
3	Паркове и обществени пространства	600 000 лв.
4	„Чиста община“	300 000 лв.
5	„Дунавска сцена“	250 000 лв.
6	Достъпни спирки и безопасна среда	450 000 лв.
7	Дигитални услуги	200 000 лв.
8	Център за обществени социални услуги	400 000 лв.

Общата стойност е 3 050 000 лв., затова проектът трябва да бъде приоритизиран или променен.

Роли в публичното обсъждане

Роля	Брой	Задача
Кмет	1	Представя проекта и открива обсъждането.
Финансов експерт	1	Обяснява финансовите ограничения.
Общински съветници	2	Слушат, задават въпроси и отбелязват предложенията.
Младежи	2	Представят проблеми и предложения. Защитават проекта за Младежки център с аргумента „Няма достатъчно места за обучение, срещи и младежки инициативи.“
Бизнес	2	Представя икономическа гледна точка. Не защитава определен проект
Медия	2	Задава въпроси и отразява обсъждането.
Протоколист	1	Записва предложенията.
Родители	2	Защитават проекта за Спортни площадки с аргумента „Децата и младите хора имат нужда от достъпни места за спорт..“
Граждани от квартала	2	Защитават проекта за Паркове и обществени пространства с аргумента „Има нужда от поддържани места за отдих и срещи“
Граждани с двигателни затруднения / представител на семейство	2	Защитават проекта за Достъпни спирки и безопасна среда с аргумента „Градската среда трябва да бъде достъпна и безопасна за всички“
Млади хора, които използват онлайн услуги	2	Защитават проекта за Дигитални услуги с аргумента „Общуването с общината трябва да бъде по-лесно и достъпно онлайн“
Гражданин, който се грижи за възрастен/уязвим човек	1	Защитава проекта за Център за обществени социални услуги с аргумента „Необходима е по-добра подкрепа за хората, които имат нужда от социални услуги.“

Правила на симулацията

- Всяко изказване е кратко и по същество. Всяко предложение трябва да е конкретно.
- При нов разход се посочва възможен източник на ресурс.
- Гражданите могат да задават въпроси, да изразяват становища и да правят предложения.
- Общинските съветници не гласуват бюджета в тази част от симулацията.
- В края няма решение за приемане на бюджета.

Ход

Време	Етап	Действие
0–10	Въведение	Казус, правна логика и правила.
10–20	Роли	Разпределяне и подготовка.
20–35	Подготовка	Граждани и НПО подготвят предложения.
35–65	Публично обсъждане	Представяне, въпроси, становища и предложения.
65–75	Неочаквано събитие	Спешен разход 150 000 лв.
75–90	Обобщаване	Протоколистът формулира предложенията.
90–105	Финализиране	Общината уточнява предложенията за следващия етап.
105–120	Рефлексия	Как гражданското участие влияе върху последващото решение?

Примерен протокол

№	Предложение/становище	Кой го направи?	Финансов ефект	За следващо разглеждане
1				
2				
3				
4				
5				
6				

Неочаквано събитие

СИЛНИ ВАЛЕЖИ – СПЕШЕН РЕМОНТ

Повредена е общинска инфраструктура. Необходими са 150 000 лв. Участниците трябва да предложат как да се освободи ресурс и да аргументират решението.

Финал на симулацията

Водещият казва: „Днес участвахме в публичното обсъждане на общинския бюджет. Нашите предложения са записани. Следващата стъпка е окончателният проект да бъде разгледан от Общинския съвет на сесия. Там гражданите могат да присъстват и при

условията на правилника да се изказват, а бюджетът се приема с решение на Общинския съвет.“

Рефлексия

- Кой организира публичното обсъждане?
- Какво може да направи гражданинът?
- Какво означава едно предложение да бъде записано в протокола?
- Какво се случва след обсъждането?
- Каква е разликата между участие и окончателно решение?
- Как гражданското мнение стига до институционалното решение?

Самооценка

Показател	Да	Частично	Не
Разбирам защо се обсъжда бюджетът публично.	☐	☐	☐
Мога да формулирам гражданско предложение.	☐	☐	☐
Мога да защитя предложение с аргумент.	☐	☐	☐
Знам какво следва след обсъждането.	☐	☐	☐
Разбирам разликата между участие и приемане.	☐	☐	☐

Работен лист за отделните роли

Въпрос	**Отговор**
Какъв е проблемът?	.....
Кого засяга?	.....
Какво предлагам?	.....
Какъв ресурс е необходим?	.....
Какво мога да предложа да бъде променено?	.....
Най-силният ми аргумент	.....

Работен лист за участниците

Задание за участниците в симулацията

Вие сте участници в публичното обсъждане на проекта за бюджет на Община Дунав. Общината има около 35 000 жители. Общият годишен бюджет е 24 млн. лв. От тях 21 млн. лв. са предназначени за вече планирани и задължителни дейности. За целите на симулацията се разглеждат 3 млн. лв. за местни приоритети.
Проектите, предложени за обсъждане, са на обща стойност 3,05 млн. лв. Това означава, че не всички могат да бъдат финансирани в предложения им вид.
Вашата задача е да участвате в публично обсъждане, на което да представите и защитите своите интереси, да задавате въпроси и да направите конкретни предложения.

По време на обсъждането трябва да:

1. Представите своята позиция според ролята, която сте получили.
2. Защитите един или два проекта, които са важни за вас, с ясни аргументи.
3. Задавате въпроси към кмета, финансовия експерт и останалите участници.
4. Изслушвате чуждите предложения и преценявате кои от тях също заслужават подкрепа.
5. Предложите конкретна промяна, ако смятате, че даден проект трябва да бъде изменен, увеличен, намален или заменен.
6. Ако предлагате нов разход, посочите откъде могат да бъдат осигурени средствата.
7. Можете да промените първоначалната си позиция, ако чуете убедителен аргумент.
8. Уверите се, че вашето предложение е ясно формулирано и може да бъде записано в протокола.

Важно

В тази част от симулацията не приемате бюджета и не гласувате. Вашата цел е да покажете как граждани, организации, бизнес и общински съветници могат да влияят върху съдържанието на бюджета чрез публично обсъждане. В края протоколистът ще представи основните предложения. Те ще бъдат използвани като основа за следващия етап:
публично обсъждане → протокол → окончателен проект → разглеждане от Общинския съвет → изказвания на граждани по реда на правилника → поименно гласуване → решение → изпълнение и контрол.

Краен резултат

В края на симулацията трябва да има:
1. конкретни граждански и институционални предложения;
2. аргументи за тях;
3. предложения за промяна на бюджета;
4. учебен протокол от публичното обсъждане;
5. ясно разбиране за това как гражданското мнение може да достигне до решението на Общинския съвет.

№	Проект	Сума
1	Младежки център	500 000 лв.
2	Спортни площадки	350 000 лв.
3	Паркове и обществени пространства	600 000 лв.
4	„Чиста община“	300 000 лв.
5	„Дунавска сцена“	250 000 лв.
6	Достъпни спирки и безопасна среда	450 000 лв.
7	Дигитални услуги	200 000 лв.
8	Център за обществени социални услуги	400 000 лв.

Общата стойност е 3 050 000 лв., затова проектът трябва да бъде приоритизиран или променен.

Роли в публичното обсъждане

Роля	Брой	Задача
Кмет	1	Представя проекта и открива обсъждането.
Финансов експерт	1	Обяснява финансовите ограничения.
Общински съветници	2	Слушат, задават въпроси и отбелязват предложенията.
Младежи	2	Представят проблеми и предложения. Защитават проекта за Младежки център с аргумента „Няма достатъчно места за обучение, срещи и младежки инициативи.“
Бизнес	2	Представя икономическа гледна точка. Не защитава определен проект
Медия	2	Задава въпроси и отразява обсъждането.
Протоколист	1	Записва предложенията.
Родители	2	Защитават проекта за Спортни площадки с аргумента „Децата и младите хора имат нужда от достъпни места за спорт..“
Граждани от квартала	2	Защитават проекта за Паркове и обществени пространства с аргумента „Има нужда от поддържани места за отдих и срещи“
Граждани с двигателни затруднения / представител на семейство	2	Защитават проекта за Достъпни спирки и безопасна среда с аргумента „Градската среда трябва да бъде достъпна и безопасна за всички“
Млади хора, които използват онлайн услуги	2	Защитават проекта за Дигитални услуги с аргумента „Общуването с общината трябва да бъде по-лесно и достъпно онлайн“
Гражданин, който се грижи за възрастен/уязвим човек	1	Защитава проекта за Център за обществени социални услуги с аргумента „Необходима е по-добра подкрепа за хората, които имат нужда от социални услуги.“

Правила на симулацията

- Всяко изказване е кратко и по същество. Всяко предложение трябва да е конкретно.
- При нов разход се посочва възможен източник на ресурс.

- Гражданите могат да задават въпроси, да изразяват становища и да правят предложения.
- Общинските съветници не гласуват бюджета в тази част от симулацията.
- В края няма решение за приемане на бюджета.

Ход

Време	Етап	Действие
0–10	Въведение	Казус, правна логика и правила.
10–20	Роли	Разпределяне и подготовка.
20–35	Подготовка	Граждани и НПО подготвят предложения.
35–65	Публично обсъждане	Представяне, въпроси, становища и предложения.
65–75	Неочаквано събитие	Спешен разход 150 000 лв.
75–90	Обобщаване	Протоколистът формулира предложенията.
90–105	Финализиране	Общината уточнява предложенията за следващия етап.
105–120	Рефлексия	Как гражданското участие влияе върху последващото решение?

Примерен протокол

№	Предложение/становище	Кой го направи?	Финансов ефект	За следващо разглеждане
1				
2				
3				
4				
5				
6				

Финал на симулацията

Водещият казва: „Днес участвахме в публичното обсъждане на общинския бюджет. Нашите предложения са записани. Следващата стъпка е окончателният проект да бъде разгледан от Общинския съвет на сесия. Там гражданите могат да присъстват и при условията на правилника да се изказват, а бюджетът се приема с решение на Общинския съвет.“

Рефлексия

- Кой организира публичното обсъждане?
- Какво може да направи гражданинът?
- Какво означава едно предложение да бъде записано в протокола?
- Какво се случва след обсъждането?
- Каква е разликата между участие и окончателно решение?
- Как гражданското мнение стига до институционалното решение?

Самооценка

Показател	Да	Частично	Не
Разбирам защо се обсъжда бюджета публично.	☐	☐	☐
Мога да формулирам гражданско предложение.	☐	☐	☐
Мога да защитя предложение с аргумент.	☐	☐	☐
Знам какво следва след обсъждането.	☐	☐	☐
Разбирам разликата между участие и приемане.	☐	☐	☐

Работен лист за отделните роли

Въпрос	**Отговор**
Какъв е проблемът?	.....
Кого засяга?	.....
Какво предлагам?	.....
Какъв ресурс е необходим?	.....
Какво мога да предложа да бъде променено?	.....
Най-силният ми аргумент	.....

ИНИЦИАТИВА ОТ ГЛАС КЪМ ВЛИЯНИЕ: ДЕМОКРАЦИЯ НА УЧАСТИЕТО

СИМУЛАЦИЯ 3: „ГРАЖДАНИТЕ УЧАСТВАТ В ЗАСЕДАНИЕ НА ОБЩИНСКИЯ СЪВЕТ“

сценарий и краен комплект за провеждане
Община Дунав | 17–19 години

А. ПРЕДВАРИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ

1. Основна ситуация

В Симулации 1 и 2 участниците са се включили в публичното обсъждане на проекта за бюджета на Община Дунав. Те са представили своите позиции, задали са въпроси и са направили конкретни предложения.
Сега процесът продължава. Кметът е внесъл окончателния проект на бюджета в Общинския съвет. Постъпилите по време на общественото обсъждане предложения са отразени в протокола и са предоставени на съветниците.
Симулацията пресъздава открито заседание на Общинския съвет: председателят открива заседанието, установява се присъствието и кворумът, приема се дневният ред, представя се проектът за бюджета, общинските съветници го обсъждат, гражданите могат да се изкажат, а след обсъждането се провежда поименно гласуване.
Така участниците проследяват как предложение, направено от гражданин по време на общественото обсъждане, може да достигне до формалния процес на вземане на решение.

2. Правна рамка

Общинският съвет е орган на местното самоуправление и приема и изменя годишния бюджет на общината. Заседанията са открити, а гражданите могат да присъстват и при условията, определени в правилника на съответния съвет, да се изказват, да отправят питания, становища и предложения по въпроси от обществен интерес.
При приемането на бюджета е важно участниците да знаят, че при общински съвет от 29 съветници е необходимо решението да получи мнозинство повече от половината от общия брой съветници, тоест най-малко 15 гласа „за“. Гласуването е поименно.
Важно за симулацията: гражданите не гласуват бюджета. Те могат да участват в обсъждането и да се опитат да повлияят върху решението чрез аргументи и конкретни предложения.

3. Каква е връзката на Симулации 2 и 3

Симулация 2	Симулация 3
Публично обсъждане	Заседание на Общинския съвет
Кметът представя проекта	Кметът представя окончателния проект
Гражданите правят предложения	Гражданите могат да защитят предложенията си
Протоколиране на предложенията	Съветниците разглеждат предложенията
Няма гласуване	Провежда се гласуване
Подготовка на окончателния проект	Приемане на бюджета
Гражданско влияние	Институционално решение

Последователността е: обществено обсъждане → предложения → протокол → окончателен проект → Общински съвет → изказвания → обсъждане → поименно гласуване → решение → изпълнение и контрол.

Б. ИНФОРМАЦИЯ ЗА УЧАСТНИЦИТЕ

Как ще протече Симулация 2

Вие участвате в заседание на Общинския съвет на Община Дунав. На предишния етап е проведено обществено обсъждане на бюджета. Направени са предложения за промяна на проектите. Сега окончателният проект е внесен за разглеждане от Общинския съвет.

Вашата задача зависи от ролята, която ще получите. Ако сте общински съветник, трябва да обсъдите проекта и да вземете решение как ще гласувате. Ако сте гражданин или представител на организация, трябва да защитите обществена позиция и да се опитате да убедите съветниците. Ако сте кмет или представител на администрацията, трябва да представите и защитите внесения проект.

Казусът

Община Дунав има около 35 000 жители. Общият годишен бюджет е 24 млн. лв. За планирани и задължителни дейности са предвидени 21 млн. лв. За целите на симулацията се разглеждат до 3 млн. лв. за местни приоритети.

№	Проект	Предложена сума
1	Младежки център	450 000 лв.
2	Спортни площадки	350 000 лв.
3	Паркове и обществени пространства	400 000 лв.
4	„Чиста община“	300 000 лв.
5	„Дунавска сцена“	250 000 лв.
6	Достъпни спирки и безопасна среда	400 000 лв.
7	Дигитални услуги	200 000 лв.
8	Център за обществени социални услуги	400 000 лв.
	Обща стойност	2 750 000 лв.

Новата ситуация

В Симулация 1 участниците са обсъдили необходимостта от спешен ремонт след проливните дъждове. В окончателния проект кметът предлага 150 000 лв. да бъдат осигурени чрез преструктуриране на разходите, без да се надхвърлят определените 3 млн. лв.

Това предизвиква различни реакции. Част от гражданите смятат, че определени проекти са били намалени прекалено много. Други смятат, че предложенията от общественото обсъждане са били достатъчно добре отразени. Общинските съветници трябва да обсъдят проекта и да решат дали го подкрепят.

Роли в заседанието

Роля	Брой	Задача
Председател на Общинския съвет	1	Ръководи заседанието и следи за спазването на процедурата.
Кмет	1	Представя и защитава окончателния проект.
Финансов експерт	1	Представя финансовата рамка и отговаря на въпроси.
Общински съветници	9	Обсъждат проекта, задават въпроси и гласуват.
Младежи	2	Защитават Младежкия център.
Родители	2	Защитават Спортните площадки.
Граждани от квартала	2	Защитават Паркове и обществени пространства.
Граждани/семейства с	2	Защитават Достъпни спирки и безопасна среда.

потребност от достъпна среда		
Млади хора, използващи онлайн услуги	2	Защитават Дигитални услуги.
Медия	2	Наблюдава, задава въпроси и отразява заседанието.
Протоколист	1	Записва основните изказвания, предложения и резултата от гласуването.

Методическа бележка: В реалния Общински съвет на Община Дунав има 29 общински съветници. В учебната симулация 9 участници изпълняват ролята на съветници. За да се запази реалистичността на гласуването, резултатът се интерпретира спрямо реалния състав от 29 съветници: бюджетът може да бъде приет само при минимум 15 гласа „за“.

Задание за общинските съветници

Вие сте общински съветници. Вашата задача е да разгледате окончателния проект за бюджета и да вземете решение дали да го подкрепите.
• се запознаете с предложенията от общественото обсъждане;
• зададете въпроси към кмета и финансовия експерт;
• изслушате гражданите;
• обсъдите направените предложения;
• прецените финансовите последици;
• определите своята позиция;
• обясните мотивите за своята позиция;
• участвате в поименното гласуване.
Важно е да не вземате решение само въз основа на личните си предпочитания. Трябва да разгледате обществената полза, финансовата възможност и аргументите, представени по време на заседанието.

Задание за гражданите

Вие сте граждани, които присъстват на заседанието. Вие сте участвали или сте запознати с общественото обсъждане и с направените предложения.
• следите обсъждането;
• поискате думата по установения ред;
• представите кратко становище;
• защитите конкретно предложение;
• зададете въпрос, ако е необходимо;
• посочите защо предложението е важно за местната общност;
• реагирате на аргументите на общинските съветници;
• опитате да убедите съветниците да подкрепят вашата позиция.
Вие не гласувате. Вашето влияние се осъществява чрез аргументи, въпроси, становища и предложения.

Задание за кмета

Кметът представя окончателния проект за бюджета. Той трябва да обясни направените промени след общественото обсъждане, да защити разпределението на средствата, да обясни защо определени проекти са намалени, да отговори на въпросите на съветниците и гражданите и да защити финансовата устойчивост на предложението. Кметът не участва в гласуването.

Задание за председателя на Общинския съвет

• открива заседанието;
• установява наличието на кворум;
• предлага дневния ред;
• дава думата на участниците;
• следи за реда на изказванията;
• предоставя възможност на гражданите да се изкажат съгласно правилата на симулацията;
• прекратява обсъждането;
• обявява преминаването към гласуване;
• провежда поименното гласуване;
• обявява резултата.

Задание за медиите

Медиите не защитават определен проект. Те наблюдават процеса и задават въпроси.
„Кое предложение от общественото обсъждане беше променено и защо?“
„Как гражданите могат да разберат дали предложенията им са били взети предвид?“
„Как ще се отрази решението върху младите хора?“
„Какво ще се случи, ако бюджетът не получи необходимото мнозинство?“
След заседанието медиите подготвят кратко съобщение с основните решения и позиции.

Ход на заседанието

Етап 1. Откриване
Председателят открива заседанието. Установява се присъствието и кворумът. Приема се дневният ред.
Етап 2. Представяне на бюджета
Кметът представя окончателния проект. Финансовият експерт представя финансовата рамка.
Етап 3. Въпроси на общинските съветници
Съветниците задават въпроси към кмета и финансовия експерт.
Етап 4. Изказвания на гражданите
Председателят предоставя възможност на гражданите да се изкажат по реда, определен за симулацията. Всеки гражданин разполага с кратко време – например до 2 минути.
Етап 5. Дискусия
Общинските съветници обсъждат предложенията на гражданите, позицията на кмета, финансовите ограничения и обществената значимост на проектите.
Етап 6. Последни становища
Кметът може да даде кратко заключително становище. Гражданите могат да направят кратко заключение. Председателят обявява края на обсъждането.
Етап 7. Поименно гласуване
Председателят обявява преминаването към поименно гласуване. Всеки общински съветник обявява „За“, „Против“ или „Въздържал се“. Протоколистът записва резултата.

Два възможни сценария за гласуване

Сценарий А – бюджетът е приет. Ако се достигнат най-малко 15 гласа „за“, председателят обявява, че решението е прието. Следва обсъждане как гражданските предложения са намерили място в окончателното решение.

Сценарий Б – бюджетът не е приет. Ако не се достигнат 15 гласа „за“, председателят обявява, че необходимото мнозинство не е постигнато. Участниците обсъждат какво е довело до липсата на мнозинство, кои позиции са били спорни и какви промени биха могли да доведат до по-широка подкрепа.

Работен лист за участниците

Въпрос	Отговор
Кой е моят герой/роля?	.....
Какъв проблем защитавам?	.....
Кого засяга проблемът?	.....
Какво предлагам?	.....
Какво е най-силното ми доказателство/аргумент?	.....
Какъв въпрос ще задам?	.....
Какво може да ми възразят?	.....
Как ще отговоря?	.....
Мога ли да приема компромис?	.....
Какво решение бих подкрепил/а?	.....

Правила за участие

• спазвате реда на изказванията;
• говорите кратко и по същество;
• аргументирате позицията си;
• слушате останалите участници;
• задавате конкретни въпроси;
• уважавате различните мнения;
• разграничавате фактите от личното мнение;
• не прекъсвате говорещия;
• приемате възможността за различно решение;
• помните, че гражданите влияят чрез участие, но решението се взема от компетентния орган.

Важно!

В тази симулация вече има реално решение. За разлика от Симулация 1, тук общинските съветници гласуват. Гражданите могат да участват в заседанието, но не участват в гласуването на бюджета.
Основният въпрос вече не е: „Какво искам да бъде включено в бюджета?“, а: „Как мога да убедя органа, който взема решението, че моето предложение е важно и обществено обосновано?“

Ход на Симулация 2

Време	Етап	Действие
0–10	Въведение	Припомняне на Симулация 1 и представяне на новата ситуация.
10–20	Разпределяне на ролите	Подготовка на позиции.
20–30	Откриване	Председател, кворум, дневен ред.
30–40	Представяне	Кмет и финансов експерт представят бюджета.

40–55	Въпроси	Общинските съветници задават въпроси.
55–70	Гражданско участие	Изказвания, въпроси и предложения.
70–85	Дискусия	Съветници обсъждат предложенията.
85–95	Финални становища	Кмет, граждани и съветници.
95–105	Гласуване	Поименно гласуване.
105–115	Резултат	Обявяване на решението.
115–120	Рефлексия	Как гражданите повлияха върху решението?

Рефлексия след симулацията

За гражданите: Успяхте ли да представите своето предложение? Чуха ли ви общинските съветници? Промени ли се вашата позиция по време на дискусията? Какво можехте да направите, за да бъдете по-убедителни?
За общинските съветници: Кои аргументи повлияха върху позицията ви? Взехте ли предвид предложенията на гражданите? Имаше ли конфликт между различни обществени интереси? Как взехте решение как да гласувате?
За всички: Какво е различното между общественото обсъждане и заседанието на Общинския съвет? В кой момент гражданите имаха възможност да повлияят? Какво означава „гражданско участие“ на практика? Какво се случва, когато различните обществени интереси не могат да бъдат удовлетворени едновременно? Защо е важно гражданите да могат не само да изразяват мнение, но и да разбират процедурата за вземане на решения?

Самооценка

Показател	Да	Частично	Не
Разбирам как протича заседанието на Общинския съвет.	☐	☐	☐
Знам как гражданите могат да участват в заседанието.	☐	☐	☐
Мога да защитя предложение с аргументи.	☐	☐	☐
Разбирам разликата между гражданско участие и гласуване.	☐	☐	☐
Разбирам ролята на общинските съветници при приемането на бюджета.	☐	☐	☐
Мога да обясня как едно гражданско предложение може да достигне до решение.	☐	☐	☐

Методически акцент

За да се запази връзката между двете симулации, същите осем проекта и същата Община Дунав се използват и тук. Разликата е в институционалната ситуация: в Симулация 1 участникът се учи да участва и да влияе чрез обществено обсъждане; в Симулация 2 той вижда как това влияние се пренася в реалния процес на вземане на решение.

Работен лист за участниците

Как ще протече Симулация 2

Вие участвате в заседание на Общинския съвет на Община Дунав. На предишния етап е проведено обществено обсъждане на бюджета. Направени са предложения за промяна на проектите. Сега окончателният проект е внесен за разглеждане от Общинския съвет.
Вашата задача зависи от ролята, която ще получите. Ако сте общински съветник, трябва да обсъдите проекта и да вземете решение как ще гласувате. Ако сте гражданин или представител на организация, трябва да защитите обществена позиция и да се опитате да убедите съветниците. Ако сте кмет или представител на администрацията, трябва да представите и защитите внесения проект.

Казусът

Община Дунав има около 35 000 жители. Общият годишен бюджет е 24 млн. лв. За планирани и задължителни дейности са предвидени 21 млн. лв. За целите на симулацията се разглеждат до 3 млн. лв. за местни приоритети.

№	Проект	Предложена сума
1	Младежки център	450 000 лв.
2	Спортни площадки	350 000 лв.
3	Паркове и обществени пространства	400 000 лв.
4	„Чиста община“	300 000 лв.
5	„Дунавска сцена“	250 000 лв.
6	Достъпни спирки и безопасна среда	400 000 лв.
7	Дигитални услуги	200 000 лв.
8	Център за обществени социални услуги	400 000 лв.
	Обща стойност	2 750 000 лв.

Новата ситуация

В Симулация 1 участниците са обсъдили необходимостта от спешен ремонт след проливните дъждове. В окончателния проект кметът предлага 150 000 лв. да бъдат осигурени чрез преструктуриране на разходите, без да се надхвърлят определените 3 млн. лв.
Това предизвиква различни реакции. Част от гражданите смятат, че определени проекти са били намалени прекалено много. Други смятат, че предложенията от общественото обсъждане са били достатъчно добре отразени. Общинските съветници трябва да обсъдят проекта и да решат дали го подкрепят.

Роли в заседанието

Роля	Брой	Задача
Председател на Общинския съвет	1	Ръководи заседанието и следи за спазването на процедурата.
Кмет	1	Представя и защитава окончателния проект.
Финансов експерт	1	Представя финансовата рамка и отговаря на въпроси.
Общински съветници	9	Обсъждат проекта, задават въпроси и гласуват.
Младежи	2	Защитават Младежкия център.
Родители	2	Защитават Спортните площадки.
Граждани от квартала	2	Защитават Паркове и обществени пространства.

Граждани/семейства с потребност от достъпна среда	2	Защитават Достъпни спирки и безопасна среда.
Млади хора, използващи онлайн услуги	2	Защитават Дигитални услуги.
Медия	2	Наблюдава, задава въпроси и отразява заседанието.
Протоколист	1	Записва основните изказвания, предложения и резултата от гласуването.

Методическа бележка: В реалния Общински съвет на Община Дунав има 29 общински съветници. В учебната симулация 9 участници изпълняват ролята на съветници. За да се запази реалистичността на гласуването, резултатът се интерпретира спрямо реалния състав от 29 съветници: бюджетът може да бъде приет само при минимум 15 гласа „за“.

Задание за общинските съветници

Вие сте общински съветници. Вашата задача е да разгледате окончателния проект за бюджета и да вземете решение дали да го подкрепите.

• се запознаете с предложенията от общественото обсъждане;
• зададете въпроси към кмета и финансовия експерт;
• изслушате гражданите;
• обсъдите направените предложения;
• прецените финансовите последици;
• определите своята позиция;
• обясните мотивите за своята позиция;
• участвате в поименното гласуване.

Важно е да не вземате решение само въз основа на личните си предпочитания. Трябва да разгледате обществената полза, финансовата възможност и аргументите, представени по време на заседанието.

Задание за гражданите

Вие сте граждани, които присъстват на заседанието. Вие сте участвали или сте запознати с общественото обсъждане и с направените предложения.

• следите обсъждането;
• поискате думата по установения ред;
• представите кратко становище;
• защитите конкретно предложение;
• зададете въпрос, ако е необходимо;
• посочите защо предложението е важно за местната общност;
• реагирате на аргументите на общинските съветници;
• опитате да убедите съветниците да подкрепят вашата позиция.

Вие не гласувате. Вашето влияние се осъществява чрез аргументи, въпроси, становища и предложения.

Задание за кмета

Кметът представя окончателния проект за бюджета. Той трябва да обясни направените промени след общественото обсъждане, да защити разпределението на средствата, да обясни защо определени проекти са намалени, да отговори на въпросите на съветниците и гражданите и да защити финансовата устойчивост на предложението. Кметът не участва в гласуването.

Задание за председателя на Общинския съвет

• открива заседанието;
• установява наличието на кворум;
• предлага дневния ред;
• дава думата на участниците;
• следи за реда на изказванията;
• предоставя възможност на гражданите да се изкажат съгласно правилата на симулацията;
• прекратява обсъждането;
• обявява преминаването към гласуване;
• провежда поименното гласуване;
• обявява резултата.

Задание за медиите

Медиите не защитават определен проект. Те наблюдават процеса и задават въпроси.
„Кое предложение от общественото обсъждане беше променено и защо?“
„Как гражданите могат да разберат дали предложенията им са били взети предвид?“
„Как ще се отрази решението върху младите хора?“
„Какво ще се случи, ако бюджетът не получи необходимото мнозинство?“
След заседанието медиите подготвят кратко съобщение с основните решения и позиции.

Ход на заседанието

Етап 1. Откриване
Председателят открива заседанието. Установява се присъствието и кворумът. Приема се дневният ред.
Етап 2. Представяне на бюджета
Кметът представя окончателния проект. Финансовият експерт представя финансовата рамка.
Етап 3. Въпроси на общинските съветници
Съветниците задават въпроси към кмета и финансовия експерт.
Етап 4. Изказвания на гражданите
Председателят предоставя възможност на гражданите да се изкажат по реда, определен за симулацията. Всеки гражданин разполага с кратко време – например до 2 минути.
Етап 5. Дискусия
Общинските съветници обсъждат предложенията на гражданите, позицията на кмета, финансовите ограничения и обществената значимост на проектите.
Етап 6. Последни становища
Кметът може да даде кратко заключително становище. Гражданите могат да направят кратко заключение. Председателят обявява края на обсъждането.
Етап 7. Поименно гласуване
Председателят обявява преминаването към поименно гласуване. Всеки общински съветник обявява „За“, „Против“ или „Въздържал се“. Протоколистът записва резултата.

Работен лист за участниците

Въпрос	Отговор
Кой е моят герой/роля?	.....
Какъв проблем защитавам?	.....
Кого засяга проблемът?	.....
Какво предлагам?	.....
Какво е най-силното ми доказателство/аргумент?	.....
Какъв въпрос ще задам?	.....
Какво може да ми възразят?	.....
Как ще отговоря?	.....
Мога ли да приема компромис?	.....
Какво решение бих подкрепил/а?	.....

Правила за участие

• спазвате реда на изказванията;
• говорите кратко и по същество;
• аргументирате позицията си;
• слушате останалите участници;
• задавате конкретни въпроси;
• уважавате различните мнения;
• разграничавате фактите от личното мнение;
• не прекъсвате говорещия;
• приемате възможността за различно решение;
• помните, че гражданите влияят чрез участие, но решението се взема от компетентния орган.